
PREVENTION OF AGGRESSION IN CHILDREN FROM PRIMARY SCHOOL AGE BASED ON TECHNIQUES FOR OVERCOMING COGNITIVE DISMODERATION INTERCOURSE

Vesela Ivanova Bozhkova

SWU Neofit Rilski, Blagoevgrad, Bulgaria, vesela_bojkova@abv.bg

Abstract: The purpose of the study is to develop techniques for overcoming cognitive dismoderate intercourse, which incites children to aggression. The research methodology includes preventive development of approaches for adequate communication, which strengthen the students' ability for full personal development.

The results include the formation of better, feedback in the process of social communication between children. Conclusions: In "cognitive dismoderate intercourse" it is not a question of equality between cognitive and perceptual, but of the cognitive perception of the information by the interlocutor, aimed at the recipient. It is in situations where this information is misunderstood by those who communicate with each other. In practice, there is dismoderial feedback in the process of communication between children. In the process of communication, a synthesis of information in the individual is reflected, not mainly from the moment of communication, but arising from past experience, connections and interrelations between perceptual attitudes and the flow of information coming to the recipient. Recommendations: Perceptual attitudes change a person's behavior. They are built on the basis of the individual's experience in his social communication. Perception is a cognitive mental process in which objects and phenomena from the environment are reflected in the cerebral cortex, with their direct impact on the senses. Perception allows to understand and interpret the human environment, depending on the capacity of the brain to perceive and process information. The realization of apperception, the dependence of perception on past life experience, accompanies behavioral stereotypes in the individual.

Additional data: Perceptual attitude is realized when a habit of behavior becomes a conditioned reflex, learned behavior. Selective memory is not simply remembering some deliberately chosen information, but rather forgetting other information. Forgetting the so-called other information predetermines the cognitive accents on which the person models his behavior. The idea and its connection with the reaction of the person, based on a model (moderation) of reasoning and decision-making, distinguishes the individual perceptual model of understanding the situation, in terms of formed, moderation, attitudes of the person in communication with others.

Keywords: prevention of cognitive dismoderate intercourse, through analysis of preventive techniques for reducing aggression in children of primary school age

ПРЕВЕНЦИЯ НА АГРЕСИЯТА ПРИ ДЕЦАТА ОТ НАЧАЛНА УЧИЛИЩНА ВЪЗРАСТ БАЗИРАНА ВЪРХУ ТЕХНИКИ ЗА ПРЕОДОЛЯВАНЕ НА КОГНИТИВНО ДИСМОДЕРАЦИОННОТО ОБЩУВАНЕ

Весела Иванова Божкова

Югозападен университет "Неофит Рилски", гр. Благоевград, vesela_bojkova@abv.bg

Резюме: Цел на изследването е разработване на техники за преодоляването на когнитивно дисмодерационното общуване (cognitive dismoderate intercourse), подтикващо децата към агресия. Методологията на изследването включва, превантивно разработване на подходи за адекватна комуникация, които затвърдяват уменията на учениците за пълноценно личностно развитие.

Резултатите включват обособяване на по-добрата, обратна връзка в процеса на социална комуникация между децата. Заключение: При „когнитивно дисмодерационно общуване” (cognitive dismoderate intercourse) не става, въпрос за равенство между когнитивно и перцептивно, а за познавателното възприемане на информацията от събеседника, насочена към реципиента. Именно в ситуациите в които, тази информация се приема погрешно от общуващите по между си личности. На практика се получава дисмодерационна обратна връзка в процеса на комуникация между децата. В процеса на общуване рефлексивно се получава синтез на информация у личността, не основно от момента на общуване, а произтичащите от миналият опит, връзки и взаимовръзки между перцептивните нагласи и потока на информация идващ към реципиента. Препоръки: Перцептивните нагласи променят поведението на личността. Те се изграждат на базата на опита на индивида в социалното му общуване. Възприятието е познавателен психичен процес, при който в мозъчната кора се отразяват предмети и явления от околната среда, при непосредственото им въздействие върху сетивата.

Възприятието позволява да се разбира и интерпретира заобикалящата човека среда, като това зависи от капацитета на мозъка за възприемане и преработване на информацията. Реализирането на аперцепцията, зависимостта на възприятието от миналия житейски опит, съпътства поведенческите стереотипи у личността.

Допълнителни данни: Перцептивна нагласа се осъществява, когато един навик на поведение се превърне в условен рефлекс, заучено поведение. Селективната памет не е просто запомняне на някаква умишлено избрана информация, а по-скоро забравяне на друга информация. Забравянето на така наречената друга информация, предопределя когнитивните, акценти върху, които, личността моделира поведението си. Представата и нейната връзка с реакцията на личността, основаваща се на модел (модерация) на разсъжденията и вземането на решения, разграничава, индивидуалният възприятен модел на осмисляне на ситуацията, по отношение на формираните, модерационни, нагласи на личността в комуникацията и с другите.

Ключови думи: превенция на когнитивно дисмодерационното общуване (cognitive dismoderate intercourse), чрез анализ на превантивни техники за намаляване на агресията при децата от начална училищна възраст.

1. УВОД

Когнитивно дисмодерационно общуване (cognitive dismoderate intercourse) е общуване при, което отсъства адекватност на разбирането за случващата се ситуация, поради неправилното пречупване на „когницията“ в комуникационният процес. „Когнитивно“ т.е. познавателно анализиране на информация, „Дис“ т.е. представка за образуване на съществителни имена със значение: нарушаване, отрицание, отсъствие на разбиране във взаимоотношенията между хората, което ги прави нехармонични, например: дисбаланс, диспропорция, дисхармония и др. „Модерационно“ (модерация това е умерена, правилна мярка, ръководеща и насочваща поведението на личността) адекватната обработка на информация между рефлексивните представи, у личността, и значението на модерацията в процеса на комуникация.

2. МАТЕРИАЛИ И МЕТОДИ

Превантивна техника за предохраняване от агресия : „Стилове при решаване на спор и конфликт“.

Цели се разпознаване на различни стилове при решаване на спор и конфликт, а именно съпернически, приспособяващ, отбягващ, сътруднически, компромисен, акцентира се на сътрудничеството за изход от проблематични ситуации с цел преодоляване на „когнитивно дисмодерационно общуване“ (cognitive dismoderate intercourse). Водещият учител и учениците дискутират значението на всеки един от тези поведенчески начини за изход от проблематична ситуация. Учителят разяснява, че в поведението на човек намират отражение и поведенческите прояви, като стереотипи, чувства, нагласи, ценности и те ясно се модифицират в конфликтни ситуации т.е. социалните умения на всеки човек, предполагат използването на някои стилове на поведение. Учениците правят дидактична ролева игра, при която всеки изиграва, различен стил на поведение при разрешаване на спор, следва анализ на емоциите, които децата са изпитали по време на разиграната ситуация. На следващ етап е налице повторно разиграване на ситуацията, но само с проактивно поведение. Анализира се от учениците съвместно с учителя в ролята на медиатор, превантивен процес, чрез установяване на начина за пренасочване на емоциите в положителни в трета разиграна сцена на позитивни емоции. Следва дискусия за това, как да се справим с гнева, за да можем да не прилагаме неприемливите стилове на поведение при разрешаване на конфликти. За тази цел учениците се разделят на двойки, като се инструктират да се слепят, под формата на сиамски близнаци т.е. крак до крак, ръка до ръка. Всяка двойка в противниковият отбор трябва да раздели другата двойка, съответно в тази ситуация се поражда гняв и следва дискусия, относно преодоляването на гнева в подобни сходни проблематични ситуации, а именно чувстваш се застрашен, губиш контрол над ситуацията, приемаш нещата лично, разстроен си за нещо лично, прикриваш срам или неловкост с гняв, насърчават се учениците да назоват други причини за гнева от ситуации, които са преживели.

3. РЕЗУЛТАТИ

Водещият учител задава въпрос: „Как можем да постъпим по друг начин, за да не се разгневим?“, разяснява се, че в разиграната ситуация с двойките сиамски близнаци е игра и това не бива да ни изкарва извън релси. Медиаторът въвежда примери за самоуспокоение т.е. в такива моменти да проявим самоконтрол, чрез трансформиране на гнева по сугестивен начин (самовнушение). Например подпомагане с изречението: „знам, че искам да ме ядоса, но няма да се получи, няма реална причина да се гневя, това не ме интересува“. Упражнения за самоконтрол в основата на, които стои контрол върху дишането с цел преодоляване на

„когнитивно дисмодерационно общуване” (*cognitive dismoderate intercourse*). Водещият прави демонстрация т.е. инструктира учениците: „отпуснете се спокойно затворете очи, поставете ръка върху стомаха си и дишайте, брои се до три и се издишва”. Упражнението помага да се вземе правилното решение и помага напрежението да падне и учениците да се ориентират бързо в различни ситуации, като предложат решение в което агресията не присъства. Важно е в превантивно отношение да се акцентира върху начинът на размисъл, при критични ситуации, да им се изясни, ако реагират негативно, какви ще са последиците. Следва контролен въпрос, а именно на децата се дават бланки с попълнени описателни варианти на стиловете на поведение при разрешаване на конфликт – агресивно, асертивно и неасертивно, като те дават оценката си за предпочитаното от тях поведение, като се обосновават и учителят ги подпомогне да осъзнаят значимостта на проактивното поведение и правилното пречупване на обратната връзка в процеса на комуникацията. Описателните бланки съдържат следното: агресивни т.е. обиждат, нанасят вреда на другите, гледат застрашително, гласът им е силен, остър, позата на тялото изразява готовност за бой; описание на асертивни личности. Например асертивните личности не нанасяват другите, изразяват чувствата по добър начин, използват позитивни послания, имат добър комуникативен контакт с останалите, уверен глас, пазят самообладание, позата на тялото им е спокойна и прочие. Неасертивни т.е. трудно общуват, недоверчиви, гласът е неуверен, свити рамене, сведена глава, не изслушват другите и пр. На следващо ниво се търси отговор на въпроса: „Какви са причините за проявите на агресивно поведение?” „Следва представяне на моделите на поведение на децата, водещи до агресивни прояви. Акцентира се върху усвояването на възможните модели на поведение от страна на детския учител и учениците спрямо предпазването на тези прояви и преодоляването на процеса на „когнитивно дисмодерационно общуване” (*cognitive dismoderate intercourse*). Достига се до превантивно изказване на мнения за стратегии, при ограничаване на негативните форми на агресия. Пристъпва се към изготвяне на по-ползотворни принципи и насоки за работа с агресивни деца; представяне на ефективни модели за предпазване на децата от агресивни прояви, чрез усвояване на по-приемливо проявление на отрицателните емоции, главно чрез упражнения за управление на гнева и адекватно пречупване на обратната връзка в процеса на комуникация. (Митева, П., 2004, стр. 28)

Превантивна техника за преодоляване на агресията: „Доверие и откритост”.

Цели се създаване на атмосфера на откритост и позитивно социално приемане, както и подобряване на взаимоотношенията между учениците. Практически, това се реализира, като групата от ученици се разделя по двойки, единият от двойката е водач, а другият слепец. Водачът превежда слепеца през различни препятствия, учениците споделят преживяванията си при влизането в роля, подчертават значението на доверието и доброто отношение за изграждането на среда, в която няма агресия. Превантивното влизане в роля, на практика е споделяне, но от трето лице, вместо от първо, по този начин, самата споделяща преживяванията си личност, осъзнава и своите собствени пропуски в поведението си, които провокират агресия у нея. Акцентира се върху значението на приятелството и партньорството, чрез попълването от учениците на въпросник за „Качествата на приятеля” с условието да се подредят по важност десет качества на приятелите от близкото обкръжение на децата. Цели се да се уважава личността на другия, за да може, когато възникне конфликтна ситуация тя да не приключи с агресия. Подчертава се, че различието между хората не бива да става повод за конфликти, чрез откриване и изразяване на допирните точки между учениците, независимо от различията в собствените им възгледи и нагласи към социалното общуване. Трябва да има уважение към другите и техните различия, обяснява се уникалността на всяко дете, както и отговорността му към уважението на личността с която комуникира. В превантивен аспект се реализира дидактична игра в хода на която на учениците се дават бели листове. Следва инструкция: „затвори очи и сгъни листа на две и скъсай едното ъгълче от него”, след това учениците разглеждат помежду си получените фигурки и стигат до извода, че всеки е направил различна. Акцентира се върху това, а именно: „различието не ни прави по-лоши или по-добри, различни сме и трябва да се уважаваме”, на децата се разяснява, че различната гледна точка не е проблем, когато я уважаваш, но това не означава да я приемаш. Всеки има право да бъде индивидуален и когато това не вреди на самият човек и респективно на личности от обкръжението му, не бива да се стига до конфликтни сблъсъци.

Примерни училищни превантивни техники за преодоляване на „когнитивно дисмодерационно общуване” (*cognitive dismoderate intercourse*) водещо до агресия

Друга форма на превенция е пленум, където се представят знания, чрез кратки доклади за социално-психологически проблеми, съпътстващи агресията, като проблематична комуникация, групови антихуманни норми на поведение (тормоз), насилствено налагане на авторитет, конфликти, отчуждение, липса на емпатия, като в следствие на базата на тези тематични беседи, учениците разбират, какви преживявания оставят отпечатък върху тях и водят до негативни последици, при общуването им с другите. Превантивните

действия в тренинг групата следват някои методи за групиране известни, като социометрични т.е. групиране, чрез преброяване на поредните номера. Например първи и втори и т.н., групиране по първата буква от името, като се оформя кръг на разговарящите и учениците застават в кръг, показвайки равнопоставеността си. Превантивно се започва с активиращи игри, снижава се напрежението и се повишава груповото сплотяване, кохезия на социалните взаимоотношения. Следват интерактивни игри при реализацията на, които в хода на занятието водещият насърчава учениците за преориентация, които не умеят да се изразяват и слушат тематично помежду си, се научават с терапевтична цел, като влизат в роля и тренират ново поведение, дискутират и примерни проблематични казуси от ежедневието си, преодоляването на които им помага да анализират адекватно, проблематичните ситуации в които попадат. На участниците се представя информация, която може да се основава на реална ситуация, в която може да се стигне до агресия, за да се намерят най-подходящите превантивни решения. Информацията може да се представи в писмен или устен вид, да се работи индивидуално или групово, като се прави диагностика на проблеми, т.е. диагностика на един или няколко проблема от интеракциите на учениците. На следващо ниво от превантивната дейност се използва автогенен тренинг за релаксация, с цел усвояване на техники за самоконтрол. Това се реализира, чрез техники за предразполагане на личността да възприеме новите модели на поведение, които да спомогнат за преодоляването на „**когнитивно дисмодерационно общуване**” (**cognitive dismoderate intercourse**) съпътстващо агресивното поведение при подрастващите. (Лоуранс, Ш. & Фрийд Ан.,1999)

4. ДИСКУСИИ

Перцептивната организация (нагласа), способността за възприемане на формата, което е нещо повече от откриване на контури и граници. Това е начинът, по който групираме, някои елементи в изображението, за да получим съдържателна конфигурация (фигура и фон) във случая, при когнитивно дисмодерационно общуване (**cognitive dismoderate intercourse**), става въпрос за възприятното интерпретиране на новопостъпилата информация към реципиента в момента на комуникация. Естествено, това „пречупване на обратната връзка” е различно при различните хора и зависи от тяхната интегрираност като субекти, не е задължително в процеса на комуникация да има дисмодерационна обратна връзка. Предлогът е несамостоятелна част на речта, която означава отношение на съществително име или други самостоятелни части към други думи в словосъчетанието и изречението. Предлогът, няма собствено лексикално значение (не означава, нито действие, нито признак и пр.), затова е несамостоятелна част на речта – не може да изпълнява, отделна част на изречението. Предлозите, нямат свое отделно ударение и затова се изговарят, като една „фонетична дума“, заедно с думата към, която се отнасят и към, която стоят (**cognitive** – познавателен, **dismoderate** – **moderate** – умерено, **dis** т.е. най-често срещаните префиксите на английски език са тези, които изразяват отрицание). Префиксите са обвързани морфемни, което означава, че не може да стои сам префиксът т.е., ако една група от букви е префикс, тя не може да бъде и една дума. Въпреки това, възможността за предварително определяне, или процеса на добавяне на префикс за дума, е често срещан начин за формиране на нови думи на английски език. По определение "префикс"(Prefix) или казано на български език - представка, е специална част от думата (вид морфема), която се намира пред корена и променя неговото лексическо или граматическо значение.

5. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

При когнитивно дисмодерационно общуване (**cognitive dismoderate intercourse**), съществена роля, заема модерацията, начинът по който, ние пречупваме информацията, според, нашите, нагласи, възгледи, възпитание и пр. Моделирането у децата на различната гледна точка, начинът, през който, тя се пречупва, посредством аналитичните възприятия, може да придобие дисмодерационна обратна връзка, в процеса на комуникация, и това да доведе, до междуличностен сблъсък. Получава се сблъсък в съзнанието на човека на миналият опит и момента на общуване, в такива ситуации, информацията се приема погрешно, дисмодерационно от комуникиращите, по между си личности и при състояние на афект се стига до междуличностни конфликти. Когато този модел на междуличностни интеракции се превърне в стереотип се получават, отклонения в поведението. При **когнитивно дисмодерационното общуване (cognitive dismoderate intercourse)** на практика се осъществява когнитивно дисмодерационна връзка между протичането на перцептивният психичен процес, на осмислянето на елементи от интеракциите на децата, и протичащите успоредно, анализаторни системи, при обмена на информация в момента на комуникация. В резултат от превантивната дейност, децата, започват да изясняват емоциите си, по този начин, те успяват да контролират действията и постъпките си. Когато общуват по-между си, те успяват да направят ретроспективен коректив, в момента на комуникация, и да балансират, своето поведение, когато усетят ситуацията, като проблематична.

ЛИТЕРАТУРА

- Божкова, В. (2018). Превантивна комуникативна работа с приказка при децата от начална училищна възраст за преодоляване на агресията". В: XIX – та Международна конференция the International Journal: „KNOWLEDGE IN PRACTICE”, Банско, България.
- Лоуранс, Ш., & Фрийд, А. (1999). Изкуството да се помага на индивиди семейства и групи. Фондация: „Невронауки и поведение”. Бостански Университет. Институт по социална работа. Превод – К. И. Панайотова; И. В. Йорданов.
- Миланова, Е., Николова, В., & Радева, В. (2013). Изкуството за превенция на агресивното поведение на децата. В: сп. „Педагогика”, кн. 1.
- Митева, П. (2004). Как формираме социални умения у малките ученици. В: Практическо ръководство за редуциране на агресивното поведение в начална училищна възраст. ИК-М-8.
- Острийд, П. (2007). Въведение в детската психология. Отговори на най-важните въпроси. Издателска къща: „Лик”, София.
- Павлова, Л. (2008). Квалификационен курс по ранна превенция. В: сп. „Обществено възпитание”, кн.3, с. 73-74.
- Пантелеева, И., & Минчева, Н. (2013). Превенция на агресията у децата чрез дейността на детската градина. В: сп. „Педагогика”, кн. 1.
- Рачева, И. (2013). Как да се помогне на децата да общуват пълноценно. В: сп. „Педагогика”, кн.
- Тодорова, Д., & Мършелова, Й. (2013). Изкуството като възможност за превенция на агресията. В: сп. „Педагогика”, кн. 1.
- Ang, R. P. & Huan, V. S. (2015). The role of delinquency, proactive aggression, psychopathy and behavioral school engagement in reported youth gang membership. *Journal of Adolescence*, Vol. 41, p148-156. 9p.
- Powell, P. & Boxmeyer, L. (2011). Assessing and treating aggression and conduct problems in schools: Implications from the Coping Power program. *Psychology in the Schools*, Vol. 48 Issue 3, p233-242. 10p.